

Seat No. : _____

N40-102

December-2014

B.A., Sem.-VI

CC-312 : Sanskrit

(कादम्बरी, महाश्वेता – वृत्तान्तः)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : (1) જમણી બાજુના આંકડા ગુણ દર્શાવે છે.

Instructions : Figure to the right show marks for the questions.

(2) તમારી ઉત્તરવહીમાં પ્રશ્નનો સાચો ક્રમ લખો.

Quote the same question number in your answer book.

1. (A) કાદમ્બરીની આધાર સામગ્રી જણાવી, બાણભટ્ટે તેમાં કરેલા પરિવર્તનોની ચર્ચા કરો. 7
Describe the origin of Kadambari and discuss the changes done by him in it.

અથવા/OR

કાદમ્બરી કથાનો સાર વર્ણવી 'મહાશ્વેતા વૃત્તાન્ત' નું રસદર્શન કરો.

Naratte the story of Kadambari in gist and appreciate the Mahasweta Vritant.

(B) 'મહાશ્વેતા વૃત્તાન્ત' ને આધારે બાણભટ્ટની શૈલી વિષે સવિસ્તર નોંધ લખો. 7

Write notes on the style of Banabhatt on the basis of Mahasweta Vritant.

અથવા/OR

ટૂંકનોંધ લખો :

Write short notes of the following :

(1) ચન્દ્રાપીડનું પાત્ર.

The character of Chandrapid.

(2) મહાશ્વેતાની ગુફા.

The cave of Mahasweta.

2. (A) મહાશ્વેતા વૃત્તાન્તને આધારે મહાશ્વેતા અથવા પુંડરીકનું પાત્રાલેખન કરો. 7

Write the character sketch of Mahasweta or of Pundarik on the basis of Mahasweta Vritant.

(B) બાણ ભટ્ટના જીવન અને કવન વિષે નોંધ લખો. 7

Write notes on the life and works of Banabhatta.

અથવા/OR

કથાના લક્ષણો જણાવી, કાદમ્બરીનું કથા તરીકે મૂલ્યાંકન કરો.

State the characteristics of a story and evaluate Kadambari as a story.

3. (A) नीयेना इकराओनुं भाषान्तर करो. (गभे ते भे)

10

Translate the following passage. (any two)

- (1) कृतातिथ्यया च तया द्वितीयशिलातलोपविष्टया क्षणमिव तूष्णीं स्थित्वा क्रमेण परिपृष्टो दिग्विजयादारभ्य किन्नरमिथुनानुसरणप्रसङ्गेनागमनमात्मनः सर्वमाचक्षे । विदितसकलवृत्तान्ता चोत्थाय सा कन्यका भिक्षाकपालमादाय तेषामायतनतरूणां तलेषु विचचार । अचिरेण च तस्याः स्वयं पतितैः फलैरपूर्यत भिक्षाभाजनम् । आगत्य च तेषां फलानमुपयोगाय नियुक्तवती चन्द्रापीडम् । आसीच्च तस्य चेतसि – ‘नास्ति खल्वसाध्यं नाम तपसाम् ।’
- (2) इति संवर्धितकुतूहलश्च शोकस्मरणहेतुमुपगतमपराधिनमिवात्मानमवगच्छन्नुत्थाय प्रस्रवणादञ्जलिना मुखप्रक्षालनोदकमुपनिन्दे । सा तु तदनुराधादविच्छिन्नबाष्पजलधारासन्तानापि किञ्चत्कषायितोदरे प्रक्षाल्य लोचने वल्कलोपान्तेन वदनमपमृज्य दीर्घमुष्णं च निःश्वस्य शनैः शनैः प्रत्यवादीत् – राजपुत्र ! किमनेनातिनिर्घृणहृदयायाः मम मन्दभाग्यायाः पापाया जन्मनः प्रभृति वैराग्यवृत्तान्तेनाश्रवणीयेन श्रुतेन ।
- (3) तेन च कर्णावतंसीकृतां वसन्तदर्शनानन्दितायाः स्मित प्रभमिववनश्रियः, मलयमारुतागमनार्थलाजाञ्जलिमिव मधुमासस्य, यौवनलीलामिव कुसुमलक्ष्म्याः, सुरत परिश्रमस्वेदजलकणजालकावलीमिव रततः, ध्वजचिह्नचामरपिच्छिकामिव मनोभवगजस्य, मधुकरकामुकाभिसारिकाम्, कृत्तिकातारास्तबकानुकारिणीम्, अमृतबिन्दुनिस्यन्दिनीम्, अदृष्टपूर्वा कुसुममञ्जरीमद्राक्षम् ।
- (4) इत्येवमभिधीयमानश्च तेन किञ्चिदुपजातलज्ज इव प्रत्यवादीत् – ‘सखे कपिञ्जल ! किं मामन्यथा संभावयसि । नाहमेवमस्या दुर्विनीत-कन्यकाया मर्षयाम्यक्षमालाग्रहणापराधिमम् ।’ इत्यभिधायालीककोपकान्तेन प्रयत्नविरचितभीषण भ्रुकुटिभूषणेन चुम्बनाभिलाषस्फुरिताधरेण मुखेन्दुना मामवत् – ‘चञ्चले ! प्रदेशादस्मादिमामक्षमालामदत्त्वा पदात्पदमपि न गन्तव्यम्’ इति । तच्च श्रुत्वाहमात्मकण्ठादुन्मुच्य मकरध्वजलास्यारम्भलीलापुष्पाञ्जलिमेकावलीं भगवन् । गृह्यतामक्षमाला ।

(B) ससन्दर्भ सभज्ञावो : (गभे ते भे)

6

Explain with reference to context : (any two)

- (1) बलवती हि द्वन्द्वानां प्रवृत्तिः ।
- (2) अहो रूपातिशयनिष्पादनोपकरणकोषस्याक्षीणता विधातुः ।
- (3) अदूरकोपा हि मुनिजनप्रकृतिः ।
- (4) कालो हि गुणाश्च दुर्निवारतारोपयन्ति मदनस्य सर्वथा ।

4. नीयेना प्रश्नोना जवाब टूंकभां लओो : (गभे ते छ)

12

Answer the following questions in brief : (any six)

- (1) पारिजातमंजरी पुंडरीकना काननुं आभूषण केवी रीते बन्युं उतुं ?

How did the Hower of Parijat become an ornament of Pundarik's ears ?

- (2) पुंडरीकनो जन्मवृत्तान्त टूंकभां लओो.

Describe how Pundrik was born.

- (3) મહાશ્વેતાને પ્રેમપત્ર લખવા માટે પુંડરીકે કઈ-કઈ વસ્તુનો ઉપયોગ કર્યો અને તે પ્રેમપત્ર મહાશ્વેતા પાસે કઈ રીતે પહોંચ્યો ?

Which things were used by Pundrik to write a love letter to Mahasweta and how did that letter reach Mahasweta ?

- (4) કપિંજલ કોને અને શા માટે ઠપકો આપે છે ?

Why and whom does Kapinjal scold ?

- (5) બાણભટ્ટ સિવાયના અન્ય બે ગદ્યકવિઓના નામ અને કૃતિઓના નામ લખો.

Write the names and works of two prose poets other than Banabhatt.

- (6) ગદ્ય કવીનાં નિકષં વદન્તિ – સમજાવો.

Explain – ગદ્ય કવીનાં નિકષં વદન્તિ ।

- (7) બાણભટ્ટે કામદેવ માટે પ્રયોજેલા વિવિધ શબ્દો લખો.

State the different words used by Banabhatt for the God of love (Kaamdev).

- (8) આખ્યાયિકાના ગમે તે બે લક્ષણો લખો.

Write any two characteristics of Akhyayika.

5. (A) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક-બે વાક્યોમાં લખો : (ગમે તે છ)

6

Write the following answers in **one** or **two** sentences : (any **six**)

- (1) હર્ષવર્ધનનું જીવનચરિત્ર કયા ગ્રન્થમાં આલેખાયેલું છે ?

In which book the life of Harshvardhan is depicted ?

- (2) ‘વિવિધ રંગોથી ભરેલી ચિત્રશાળા’ ઉપમા કોણે અને કયા ગ્રન્થને આપી છે ?

The simile of the ‘colourful school of paintings’ has been given by whom and for which text ?

- (3) મહાશ્વેતાનું ભિક્ષાપાત્ર શેનાથી ભરાઈ ગયું ?

By which the begging bowl of Mahasweta was filled ?

- (4) સ્વર્ગલોકમાં અપ્સરાઓના કુળ કેટલાં છે ?

How many are the birth families of fairies ?

- (5) કાદમ્બરીનો અર્થ લખો.

Write the meaning of Kadambari.

- (6) દુર્દિન એટલે શું ?

What is the meaning of દુર્દિન ?

- (7) કપિંજલ કોનો મિત્ર હતો ?

Whose friend was Kapinjal ?

- (8) કથા અને આખ્યાયિકાનું સંયોજન ધરાવતી ગદ્યકૃતિનું નામ લખો.

Mention the name of Sanskrit prose work, having a combination of Katha and Akhyayika.

(B) ક્રોંસમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને ખાલી જગ્યા પૂરો.

3

Fill in the gap by proper option.

(1) મહાશ્વેતાના સ્પર્શથી પુંડરીકના હાથમાંથી _____ પડી ગયું. (પુષ્પમાળા, અક્ષમાળા)

At the touch of Mahasweta _____ fall from the hand of Pundrik.

(Pushpamala, Akshamala)

(2) _____ વૃક્ષ ક્ષીરસાગરમાંથી ઉત્પન્ન થયું હતું. (કદમ્બ, પારિજાત)

_____ tree has grown from Kshirsagar. (Kadamb, Parijat)

(3) કથાના પ્રકરણોને ક્યારેક _____ કહેવાય છે. (લંબક, સટ્ટક)

Chapters of the story are some times called _____. (Lambak, Sattak)

(C) યોગ્ય જોડકાં જોડો.

5

Match the suitable column.

- | | |
|------------------------|--------------|
| (1) તામ્બૂલકરડ્ગવાહિની | (A) નીલકમલ |
| (2) ચિત્રભાનુ | (B) હંસ: |
| (3) અરિષ્ટા | (C) તરલિકા |
| (4) કુવલય | (D) બાણભટ્ટ: |
| (5) મહાદેવ | (E) ભૈરવ: |
